

Socialutskottets yttrande

1982/83:1 y

om riksdagens utskott

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett övriga riksdagsutskott tillfälle att yttra sig över Förslag 1981/82:22 om riksdagens utskott jämte motionerna 1981/82:296, 1981/82:478, 1981/82:691, 1981/82:1158, 1981/82:2533, 1981/82:2534, 1981/82:2535, 1981/82:2536, 1981/82:2537 och 1982/83:19.

Utskottet

Tillsättandet av riksdagens utskottskommitté initierades av den s. k. kommittén för översyn av utskottens arbetssituation, vilken avlämnade sitt betänkande år 1980. Denna kommittés uppdrag var begränsat till att analysera resursfrågorna utifrån nuvarande utskottsorganisation. Kommittén, som föreslog vissa resursförstärkningar till utskotten, konstaterade emellertid också att från de synpunkter den hade att beakta, det fanns skäl att göra en förutsättningslös utredning om antalet utskott och fördelningen av ärenden dem emellan. Kommittén syftade då främst på att genom en ändrad ärendefördelning söka utjämna arbetsbelastningen mellan olika utskott. Samtliga remissinstanser tillstyrkte att denna fråga skulle tas upp till övervägande.

Vidare har konstitutionsutskottet till riksdagens utskottskommitté överlämnat socialutskottets skrivelse den 27 maj 1980 om beredning av ärenden rörande alkoholpolitiken jämte skatteutskottets yttrande SkU 1980/81:1 y däröver.

Riksdagens utskottskommitté, som således haft att göra en förutsättningslös utredning om antalet utskott och fördelningen av ärenden dem emellan, konstaterar att det tycks vara en allmänt utbredd uppfattning att det främst är finansutskottet, skatteutskottet, socialutskottet, näringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet som är de verkligt arbetstygda utskotten. Lagutskottet, utrikesutskottet, försvarsutskottet och socialförsäkringsutskottet har däremot tidvis mindre arbetsbelastning. Utskottskommittén har härefter övervägt olika möjligheter att sammanslå olika utskott eller att överflytta vissa ärendegrupper i syfte att utjämna arbetsbelastningen mellan utskotten. Vissa förslag har emellertid visat sig svåra att genomföra. Enligt kommittén finns en bristande flexibilitet i utskottsorganisationen. Kommitténs slutliga förslag innebär tämligen begränsade förändringar av ärendefördelningen mellan utskotten, huvudsakligen av innebörd att näringsutskottet och

socialutskottet får en minskad arbetsbörda genom överflyttning av någon mera betydande ärendegrupp.

Beträffande socialutskottet har kommittén inledningsvis övervägt möjligheten att överföra socialförsäkringsutskottets arbetsuppgifter dit, men avvisat en sådan åtgärd med hänvisning till att socialutskottet hör till de hårt belastade utskotten i riksdagen och att det inte finns någon anledning att tro att denna situation kommer att förändras nämnvärt under överskådlig tid. Kommittén anser att det i själva verket kan ifrågasättas med fog om inte socialutskottets arbetsbörda bör lättas genom att en eller flera ärendegrupper flyttas över till annat utskott, lämpligen socialförsäkringsutskottet.

Med denna utgångspunkt finner kommittén skäl föreligga att avlasta socialutskottet på så sätt att hälso- och sjukvårdsärenden, vilka utgör en tung ärendegrupp, överflyttas från socialutskottet till socialförsäkringsutskottet. Kommittén anför bl. a. att dessa ärenden har nära samband med den allmänna socialförsäkringen. Det kan visserligen hävdas att en uppdelning på olika utskott av de allmänna sociala frågorna och hälso- och sjukvårdsfrågorna skulle stå i mindre god överensstämmelse med den princip om integrering på den sociala sektorn som låg bakom sammanslagningen av medicinalstyrelsen och dåvarande socialstyrelsen. Enligt kommittén finns det dock på andra ställen inom utskottsorganisationen ärendegrupper som av likartade skäl borde handläggas i ett utskott men som likafullt utan påtagliga nackdelar varit uppdelade mellan flera utskott. Kommittén nämner vidare att de allmänna sociala frågorna resp. hälso- och sjukvårdsfrågorna handlagts av olika statsråd.

Kommittén föreslår vidare att de alkoholpolitiska frågorna skall överflyttas från skatteutskottet till socialutskottet och uttalar som sin bestämda mening att dessa, bortsett från rena skattefrågor, hör hemma i socialutskottet. Genom att en tung ärendegrupp avförs från socialutskottet torde enligt kommittén tillräckligt utrymme finnas för socialutskottet att överta de alkoholpolitiska frågorna.

Tre motioner berör socialutskottets beredningsområde. I två av dem yrkas uttryckligt avslag på kommitténs förslag om att överflytta ärenden rörande hälso- och sjukvård från socialutskottet till socialförsäkringsutskottet.

I *motion 1981/82:2535* av Göran Karlsson m. fl. (s, m, c, fp) anförts bl. a. att sammanslagningen av tidigare socialstyrelsen och medicinalstyrelsen skedde för att det fanns starka skäl som talade för en integration av den sociala och den medicinska sektorn. Erfarenheterna har visat att sammanslagningen varit av stort värde för båda sektorerna. Enligt motionärerna finns självfallet minst lika starka skäl för att de sociala och de medicinska frågorna i riksdagen skall behandlas i samma utskott. I anslutning härtill pekar motionärerna på några konkreta frågor som kan åskådliggöra betydelsen av att frågor från båda sektorerna behandlas i ett utskott. Frågor om långvård och annan sjukvård för äldre måste sålunda alltid bedömas i relation till kommunernas möjligheter och skyldigheter att ge service i form

av social hemtjänst m. m. Då det gäller missbruksvården har vikten av ett nära samarbete mellan sjukvård och socialvård också betonats alltmer. I sammanhanget erinras om den komplicerade frågan om ansvaret för vården av grava missbrukare, vilken knappast torde ha nått sin helt slutliga lösning. Motionärerna erinrar vidare om den föreslagna överflyttningens konsekvenser för behandlingen av olika budgetfrågor. Enligt motionärerna är det uppenbart att anslagsfrågor rörande socialstyrelsen inte kan handläggas på ett tillfredsställande sätt om frågor rörande myndighetens båda huvudsektorer behandlas i olika utskott. Allmänt framhåller vidare motionärerna i motion 1981/82:2535 att en överflyttning av ärenden från ett utskott till ett annat inte får ske om detta skulle vara till nackdel för behandlingen av de överflyttade eller de kvarvarande ärendena. Den omständigheten att ett annat utskott lider av arbetsbrist kan inte vara ett tillräckligt skäl att rubba den principen.

Motionärerna anser således att hälso- och sjukvårdsfrågorna även i fortsättningen bör handläggas av socialutskottet. De ansluter sig vidare till kommitténs förslag om att de alkoholpolitiska frågorna bör flyttas från skatteutskottet till socialutskottet.

Socialutskottet kan till alla delar instämma i vad som anförs i motion 1981/82:2535. Kommittén har i sitt förslag inte beaktat de starka sakliga skälen mot att uppdelningen av hälso- och sjukvårdsfrågor och övriga sociala frågor. Ett stort antal ärenden har såväl medicinska som allmänt sociala aspekter. Den föreslagna uppdelningen skulle innebära att detta helhetsperspektiv gick förlorat. Detta skulle enligt utskottets uppfattning innebära en allvarlig nackdel för såväl behandlingen av hälso- och sjukvårdsärendena som behandlingen av de kvarvarande ärendena rörande socialtjänsten m. m. Många exempel härpå kan anföras. Förutom de exempel som tas upp av motionärerna kan sålunda nämnas sambandet mellan å ena sidan barn- och ungdomspsykiatrin och å andra sidan socialtjänstens arbete med psykiskt och emotionellt störda barn och ungdomar. Ett annat aktuellt exempel gäller omhändertagande och vård av gravida missbrukare, som berör såväl mödravården som socialtjänsten. Behandlingen av alkoholbetingade sjukdomar har också ett uppenbart och ofrånkomligt samband med socialtjänsten. Ytterligare kan nämnas det omdiskuterade sambandet mellan antalet aborter och de abortsökandes sociala situation. Utskottet har svårt att se att dessa och liknande frågor alls kan få en tillfredsställande behandling i riksdagen om man medvetet strävar efter att bara se en sida av saken i taget. Enligt utskottets mening skulle således en uppdelning av å ena sidan hälso- och sjukvårdsärenden och å andra sidan övriga sociala ärenden på olika utskott vara till avsevärt men för båda ärendegrupperna. Utskottet motsätter sig därför bestämt kommitténs förslag i denna del.

Även i motion 1981/82:2534 av Karin Israelsson m. fl. (c, m, fp) vänder man sig mot förslaget att flytta hälso- och sjukvårdsärenden från socialut-

skottet. Dessa motionärer pekar emellertid på en annan ärendegrupp, som enligt deras mening är något lättare att skilja ut från utskottets övriga ärenden. Detta gäller ärenden rörande arbetsmiljö, arbetstid och semester. Om det anses nödvändigt att flytta några ärenden från socialutskottet bör det enligt motionärerna i första hand gälla dessa frågor.

Motionärerna anför att frågor om arbetsmiljö etc. skulle kunna handläggas av socialförsäkringsutskottet, som i dag handlägger arbetsskadeförsäkringen. Naturligare vore dock att flytta dessa ärenden till arbetsmarknadsutskottet. Efter tillkomsten av arbetsmarknadsdepartementet handläggs de inom detta departement. Från arbetsmarknadsutskottet skulle man då enligt motionärerna kunna föra över ärenden rörande invandrare samt utlännings- och medborgarskapslagstiftning till socialförsäkringsutskottet.

En överflyttning av arbetsmiljöärendena från socialutskottet till arbetsmarknadsutskottet föreslås även i *motion 1981/82:2536* av Sten Svensson (m). Motionären anser att beredningen av arbetsmiljöärenden f. n. är splittrad genom att socialutskottet bereder ärenden om arbetarskydd, arbetstid och semester, medan arbetsmarknadsutskottet bereder övriga arbetsmiljöärenden. Av effektivitets- och samordningsskäl bör de sammanföras hos ett utskott, nämligen arbetsmarknadsutskottet.

Socialutskottet gör följande bedömning.

Utskottens arbetsbelastning skiftar från tid till annan. Vissa utskott har tämligen konstant en större arbetsbelastning än andra. Ärendefördelningen mellan utskotten är inte i alla avseenden logisk och konsekvent och det finns skäl att göra en viss omfördelning. Således finns det all anledning att från skatteutskottet till socialutskottet överföra frågorna om alkoholpolitiken, som är en viktig del av den sociala politiken, som i övrigt handläggs av socialutskottet. På samma sätt är det naturligt att överföra frågorna om arbetsmiljö, arbetstid och semester från socialutskottet till arbetsmarknadsutskottet. Dessa frågor har starkt samband med de arbetsrättsliga frågorna och skulle därför med lätthet kunna fogas in bland arbetsmarknadsutskottets övriga uppgifter. Allmänt sett bör sammanhängande frågekomplex föras in under samma utskott. Problem med mer konstant ojämn arbetsbelastning mellan utskotten bör lösas på andra sätt än genom ändringar av ärendefördelningen.

Därtill kommer att även det önskemål om viss utjämning av arbetsbelastningen mellan utskotten, vilket utskottskommittén haft som utgångspunkt, kan tillgodoses genom att ärenden rörande arbetsmiljö, arbetstid och semester flyttas från socialutskottet. Utskottet kan, som ovan framhållits, inte acceptera att ärenden rörande hälso- och sjukvård flyttas till annat utskott. Vidare har utskottet den bestämda uppfattningen att ärenden rörande alkoholpolitiken bör beredas tillsammans med ärenden om narkotikapolitik och ärenden om vård och behandling av människor med missbruksproblem. I denna situation måste det övervägas att flytta någon annan ärendegrupp från socialutskottet. I *motion 1981/82:2534* framhålls att

ärenden rörande arbetsmiljö, arbetstid och semester är den ärendegrupp som lättast låter sig skiljas ut från övriga ärenden hos socialutskottet. Utskottet delar denna uppfattning. Ärendegruppen har, som ovan nämnts, starkt samband med den allmänna arbetsmarknadspolitiken. Om det anses nödvändigt att flytta någon eller några ärendegrupper från socialutskottet är det därför att föredra att man flyttar ärenden om arbetsmiljö, arbetstid och semester till arbetsmarknadsutskottet framför att man flyttar ärenden om hälso- och sjukvård till socialförsäkringsutskottet. En överflyttning av ärenden rörande arbetsmiljö etc. skulle även skapa tillräckligt utrymme för socialutskottet att ta över ärenden rörande alkoholpolitiken, vilka hör hemma i socialutskottet.

Utskottet tillstyrker med hänvisning till det anförda motion 1981/82:2534 yrkande 3 såvitt nu är i fråga samt motion 1981/82:2536.

Det andra av de kommitténs förslag som rör socialutskottet innebär som ovan nämnts att ärenden rörande alkoholpolitiken flyttas från skatteutskottet till socialutskottet. I likhet med motionärerna i såväl motion 1981/82:2534 som motion 1981/82:2535 vill utskottet varmt tillstyrka detta förslag. Utskottet hänvisar i det sammanhanget till sin tidigare skrivelse till konstitutionsutskottet, daterad den 27 maj 1980. Den nuvarande situationen, vilken omöjliggör en allsidig och samlad diskussion av olika sätt att angripa alkoholproblemet, kan i längden inte accepteras.

Övriga av kommittén framlagda förslag berör i första hand andra utskott eller avser utskottsorganisationen i stort. Detsamma gäller för övriga motionsyrkanden. De föranleder därför inget uttalande från socialutskottets sida.

Stockholm den 9 november 1982

På socialutskottets vägnar
INGEMAR ELIASSON

Närvarande: Ingemar Eliasson (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), Kjell Nilsson (s), Stig Alftin (s), Ulla Tillander (c), Maria Lagergren (s), Anita Persson (s), Ingvar Eriksson (m), Inga Lantz (vpk), Margareta Winberg (s), Göran Ericsson (m), Gunnar Ström (s), Karin Israelsson (c) och Gullan Lindblad (m).

Avvikande meningar

1. beträffande *överflyttning av ärenden rörande arbetsmiljö, arbetstid och semester* av Evert Svensson, Kjell Nilsson, Stig Alftin, Maria Lagergren, Anita Persson, Margareta Winberg och Gunnar Ström (alla s) som anser att

det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 4 med "Socialutskottet gör" och slutar på s. 5 med "motion 1981/82:2536" bort ha följande lydelse:

Även beträffande den ärendegrupp som rör arbetsmiljö, arbetstid och semester finns emellertid klara sakliga samband med andra ärendegrupper inom socialutskottets beredningsområde. Bl. a. kan nämnas företagshälsovårdens samband med den allmänna förebyggande hälsovården. Arbetsmiljön är också en viktig faktor vid rehabilitering och för att möta olika sociala problem, t. ex. alkoholproblem. Det kan visserligen anföras att arbetsmiljöfrågorna är en viktig del av den allmänna arbetsmarknadspolitiken. Detta samband kan dock inte anses starkare än sambandet med framför allt hälso- och sjukvården. Enligt socialutskottets uppfattning vore det därför olyckligt om önskemålet om en utjämning av arbetsbördan mellan utskotten ledde till att denna ärendegrupp kom att behandlas utan det allmänna sociala perspektiv som behövs för en effektiv samordning med övrig förebyggande vård.

Utskottet avstyrker med hänvisning härtill förslaget i motion 1981/82:2534 yrkande 3 och motion 1981/82:2536 om en överflyttning från socialutskottet av ärenden rörande arbetsmiljö, arbetstid och semester.

2. beträffande överflyttning av ärenden rörande hälso- och sjukvård av Gullan Lindbland (m), som anför:

Jag har som ledamot av socialförsäkringsutskottet gjort den bedömningen att ärenden rörande hälso- och sjukvård har ett nära samband med socialförsäkringsutskottets centrala beredningsområde, den allmänna försäkringen. Socialförsäkringsutskottet har vidare förklarat sig berett att om riksdagen bedömer det lämpligt åta sig beredningen av hälso- och sjukvårdsärenden i enlighet med vad som föreslagits av riksdagens utskottscommité.

På grund av det anförda kan jag inte biträda socialutskottets beslut att, avstyrka utskottscommiténs förslag om överflyttning av ärenden rörande hälso- och sjukvård till socialförsäkringsutskottet.

3. beträffande proportionell utskottsrepresentation av Inga Lantz (vpk), som anför:

Partiernas deltagande på lika villkor i utskottens arbete är av grundläggande betydelse. Utskottet borde därför i sitt yttrande över förslag 1981/82:22 om riksdagens utskott tagit ställning till och biträtt förslagen i motionerna 1981/82:296 och 1981/82:2537 om partirepresentationen i riksdagsutskotten.